

Ενότητα 2: Η δύναμη των τεχνών ως φορέας αλλαγής

2.1 Μαθαίνοντας για την Κλιματική Αλλαγή μαζί με την Τέχνη

 Περιγραφή μαθήματος	Το μάθημα παρέχει χρήσιμες πληροφορίες που συνδέουν την κλιματική αλλαγή με την τέχνη
 Στόχος	Ο στόχος του μαθήματος είναι να εκπαιδεύσει και να συνδέσει τα τρέχοντα ζητήματα της κλιματικής αλλαγής με την τέχνη
 Μαθησιακά αποτελέσματα	Γνώση: <ul style="list-style-type: none"> • Προσδιορισμός του πώς η τέχνη μπορεί να συμβάλει στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής Δεξιότητες: <ul style="list-style-type: none"> • Ικανότητα δημιουργίας μιας σύνδεσης ανάμεσα στην τέχνη και το περιβάλλον Στάσεις: <ul style="list-style-type: none"> • Προσέγγιση της κλιματικής αλλαγής ως αναπόσπαστο κομμάτι των πρακτικών σου.

Αναγνωρίζοντας πώς η Τέχνη μπορεί να συνεισφέρει στον αγώνα για την Κλιματική Αλλαγή

Οι πρακτικές που βασίζονται στην τέχνη και οι τέχνες θεωρούνται όλο και περισσότερο ως ένας ισχυρός τρόπος ανάπτυξης ουσιαστικής σύνδεσης με την κλιματική αλλαγή (Bentz and O'Brien 2019; Shrivastava et al. 2012). Οι καλλιτεχνικές και δημιουργικές πρακτικές και προσεγγίσεις μπορούν να επεκτείνουν τις φαντασιώσεις μας για το μέλλον, οδηγώντας το μυαλό μας σε νέα σενάρια αλλαγής. Η δυνατότητα της τέχνης να μεταμορφώσει την κοινωνία, καθώς και η ικανότητά της να υποστηρίζει και να εμπνέει αισθήματα ελπίδας, υπευθυνότητας και φροντίδας είναι γνωστή εδώ και πολύ καιρό (Boal, 2000) και οι αισθητικές πρακτικές μπορούν να συνεισφέρουν στη βαθιά συναισθηματική μάθηση για τη βιωσιμότητα. Για παράδειγμα, οι καλλιτεχνικές πρακτικές μπορούν να δημιουργήσουν άνοιγμα προς νέους κόσμους, παρέχοντας πρόσβαση σε διαφορετικές πηγές γνωστικών και συναισθηματικών εμπειριών (Pearson et al., 2018). Η τέχνη έχει την ικανότητα να αυξήσει την ευαισθητοποίηση, να ενεργοποιήσει τη δημιουργικότητα για την αντιμετώπιση πολύπλοκων προβλημάτων, και μπορεί επίσης να υποστηρίξει τη μεταβολή προς τη βιωσιμότητα (Dieleman, 2017).

Ωστόσο, ο αντίκτυπος και το αποτέλεσμα ενός έργου σχετικού με την κλιματικής αλλαγή εξαρτάται από την ίδια τη φύση του. Εδώ, μπορείς να βρεις ένα πλαίσιο αφενός για την κατανόηση και την καθοδήγηση των καλλιτεχνικών πρακτικών που μπορούν να χρησιμοποιηθούν με διάφορους τρόπους και αφετέρου για την προώθηση διαφορετικών επιπέδων συμμετοχής μιας δεδομένης ομάδας-στόχου, συμπεριλαμβανομένων των συμμετεχόντων και του ακροατηρίου (βλέπε Πίνακα 1). Στην επόμενη ενότητα, μπορείς να δεις τα τρία επίπεδα της ενασχόλησης με την κλιματική αλλαγή (όπως απεικονίζονται στον Πίνακα 1), συμπεριλαμβανομένης (α) της τέχνης, όπου χρησιμοποιείται ως πλατφόρμα για την εισαγωγή ή την επικοινωνία του θέματος, (β) με την τέχνη, όπου χρησιμεύει ως μέσο για τη διευκόλυνση του διαλόγου και της έκφρασης μάθησης, και (γ) μέσω της τέχνης που συλλαμβάνει την τέχνη ως μέσο μετασχηματισμού. Ο μετασχηματισμός έχει γίνει αντιληπτός ως μια αλλαγή στα κοινωνικά συστήματα, τις δομές και τις σχέσεις, και φέρει μαζί του μια υπόσχεση για τη μετακίνηση του κόσμου προς την ισότητα και τη βιωσιμότητα (O'Brien, 2012).

Πίνακας 1. Ενασχόληση στην τέχνη, με την τέχνη και μέσω της τέχνης για το κλίμα

Στην τέχνη	Με την τέχνη	Μέσω της τέχνης
<p><i>Η τέχνη ως πλατφόρμα για την παρουσίαση του θέματος/ως επικοινωνία</i></p> <p>Χαρακτηριστικά: Ελκυστική, προσβάσιμη επικοινωνία της κλιματικής αλλαγής. Προσανατολισμένη στους στόχους</p> <p>Παραδείγματα: Εικονογράφηση της κλιματικής αλλαγής με κόμικς, infographic, ή ντοκιμαντέρ</p>	<p><i>Η τέχνη ως μέσο διευκόλυνσης του διαλόγου και της ταχείας μάθησης</i></p> <p>Χαρακτηριστικά: Συμμετοχική, βιωματική, συμμετοχή της κοινότητας. Προσανατολισμένη στη διαδικασία και στους στόχους</p> <p>Παραδείγματα: Παροχή δημιουργικών εμπειριών σχετικά με την κλιματική αλλαγή, συμπεριλαμβανομένων των εργαστηρίων τέχνης/επιστημών και της συμμετοχικής τέχνη</p>	<p><i>Η τέχνη ως μέσο μεταμόρφωσης</i></p> <p>Χαρακτηριστικά: Από κοινού δημιουργική, διεπιστημονική, ανοικτή. Προσανατολισμένη στη διαδικασία</p> <p>Παραδείγματα: Η χρήση της τέχνης ως διαδικασίας για την ανακάλυψη βαθύτερων νοημάτων για την κλιματική αλλαγή, π.χ. μέσω του χορού, της αφήγησης ή της ανεξάρτητης δημιουργίας ενός έργου τέχνης που έχει δημιουργηθεί από μια ανοιχτή και προσωπικά σχετική κλιματική ερώτηση</p>

Αναγνωρίζοντας τρόπους ευαισθητοποίησης για την Κλιματική Αλλαγή μέσω της Τέχνης

Εκτός από τη διευκόλυνση του διαλόγου και της έκφρασης της μάθησης, η τέχνη μπορεί να λειτουργήσει σε ένα βαθύ, μετασχηματιστικό επίπεδο. Μπορεί να είναι μια διαδικασία που εμπλέκει τους ανθρώπους με την κλιματική αλλαγή σε βαθύ, συναισθηματικό και προσωπικό επίπεδο. Έχει υποστηριχθεί ότι στα καλύτερά της, η τέχνη μπορεί να είναι συναισθηματικά και πολιτικά υποβλητική, σαγηνευτική, αισθητικά ισχυρή και συγκινητική (Levy 2015). Για παράδειγμα, ένα θέατρο σχετικά με την εμπειρία μιας δασικής πυρκαγιάς μπορεί να μεταδώσει συναισθηματικές πτυχές της ζωής με έναν τρόπο που δημιουργεί μια βαθιά σύνδεση με το κοινό, προκαλώντας συμπόνια, εμπάθεια, καθώς και κατανόηση.

Η δημιουργία προσωπικού νοήματος συνήθως περιλαμβάνει περισσότερα από ότι απλά τις γνωστικές πτυχές της κλιματικής αλλαγής. Απαιτεί τη συμπερίληψη ηθικών, συναισθηματικών και αισθητικών γνώσεων, που επηρεάζουν το πώς ερμηνεύουμε και αποδίδουμε αξία σε ορισμένες πτυχές της ζωής μας (Castree et al. 2014). Οι καλλιτεχνικές πρακτικές επιτρέπουν πολλαπλές ερμηνείες αντί να ωθούν έγκυρες αξιώσεις υπονοώντας ποιες έννοιες θεωρούνται σχετικές ή σωστές. Με αυτήν την έννοια, ένα κομμάτι εικαστικής τέχνης, για παράδειγμα, μπορεί να ερμηνευθεί με πολλούς διαφορετικούς τρόπους ανάλογα με τον θεατή, καθώς και το πλαίσιο της θέασης. Ένας άλλος τρόπος δημιουργίας νοήματος είναι μέσω των ιστοριών. Η αφήγηση και η γραφή είναι θεμελιώδεις πτυχές της ανθρώπινης ζωής. Σε κάποιο βαθμό, λέμε ιστορίες για να δώσουμε νόημα στις ζωές μας (Bochner and Riggs, 2014). Οι ιστορίες μπορούν να μας κάνουν να αισθανόμαστε συνδεδεμένοι, να ανοίξουμε τα μάτια μας σε νέες προοπτικές, να διεγείρουμε την αυτογνωσία ή τον κοινωνικό προβληματισμό.

Οι καλλιτεχνικές και δημιουργικές πρακτικές μπορούν επίσης να περιλαμβάνουν εμπειρίες. Αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό εάν συλλογιστούμε ότι διαμορφώνουμε εμπειρίες μέσα από τις αισθήσεις μας (Wiebe & Snowber, 2011). Ο χορός και το θέατρο, ως πρακτικές, μπορούν να ενσωματώσουν λέξεις και αφηγήσεις. Όταν κατανοούμε το σώμα ως έχον νόημα από μόνο του, σε αντίθεση με ένα δοχείο όπου αποθηκεύεται το νόημα, μπορούμε να το χρησιμοποιήσουμε ως μέσο για να θέσουμε ερωτήσεις, να συνδεθούμε με τα συναισθήματα και να κατανοήσουμε θεωρητικές έννοιες. Με αυτόν τον τρόπο, ο χορός και η κίνηση μπορούν να αμφισβητήσουν καθιερωμένους κανόνες, οι οποίοι αφομοιώνονται και γίνονται αόρατοι. Μπορεί άλλωστε να υποστηριχθεί ότι είναι μέσα από το σώμα που μπορούμε να δούμε και να βιώσουμε διαφορετικά.

1. Προσέγγιση της Κλιματικής Αλλαγής ως αναπόσπαστο κομμάτι των πρακτικών σου

Όλο και περισσότεροι εκπαιδευτικοί των τεχνών και των ανθρωπιστικών επιστημών διερευνούν την κλιματική αλλαγή ως θέμα εντός των τάξεών τους (Monroe et al. 2017; A. B. Siegner 2018; Siegner & Stapert, 2019). Συνήθως, βασίζονται σε διδασκαλίες από τους κλάδους της φυσικής επιστήμης και του βιοφυσικού λόγου, για παράδειγμα, διαβάζοντας πληροφοριακά κείμενα για την κλιματική αλλαγή, παρακολουθώντας ντοκιμαντέρ, εφαρμόζοντας παιχνίδια μάθησης ή χρησιμοποιώντας την κλιματική αλλαγή ως θέμα για απεικονίσεις, πίνακες ζωγραφικής ή σχέδια (Climate Generation 2019; Cooper & Nisbet, 2017; Dieleman & Huisinigh, 2006; Vethanayagam & Hemalatha, 2010).

Για παράδειγμα, η διδασκαλία της κλιματικής αλλαγής στις τέχνες και στα μαθήματα ανθρωπιστικών σπουδών μπορεί να γίνει πιο ολιστικά, αξιοποιώντας τον ολοκληρωμένο λόγο (integrative discourse). Ο ολοκληρωμένος λόγος θεωρεί ότι η κλιματική αλλαγή είναι αλληλένδετη με πολλαπλές διαδικασίες περιβαλλοντικής, οικονομικής, πολιτικής και πολιτιστικής αλλαγής και στενά συνδεδεμένη με ατομικά και κοινά πρότυπα, πεποιθήσεις, αξίες και κοσμοθεωρίες (Leichenko και O'Brien, 2020). Ενσωματώνοντας πολλαπλές οπτικές, ο ολοκληρωμένος λόγος προσεγγίζει την κλιματική αλλαγή ως μια μετασχηματιστική διαδικασία που αφορά το περιβάλλον, καθώς και τις κοινότητες και τη σχέση μας με τη φύση και με τους άλλους. Η διδασκαλία της κλιματικής αλλαγής σε κλάδους των τεχνών με τη χρήση ενός ολοκληρωμένου λόγου είναι μια προσέγγιση που εφαρμόζεται ήδη στα σχολεία της Φινλανδίας. Ο φινλανδικός οδηγός για το κλίμα (Sirari, 2016) περιέχει συμβουλές και εργαλεία για διεπιστημονική εκπαίδευση σχετικά με το κλίμα ήδη από το δημοτικό.

Έλεγε τις γνώσεις σου, κάνοντας το ακόλουθο κουίζ

1^η Ερώτ.	Η τέχνη και οι καλλιτεχνικές πρακτικές είναι περιορισμένες	Σωστό	Λάθος
2^η Ερώτ.	Η τέχνη μπορεί να αυξήσει τα αισθήματα ευαισθησίας και κοινωνικής επίγνωσης	Σωστό	Λάθος
3^η Ερώτ.	Η συμμετοχή σε θέματα κλιματικής αλλαγής μπορεί να επιτευχθεί μέσω τριών διαφορετικών διαστάσεων της τέχνης	Σωστό	Λάθος
4^η Ερώτ.	Η κλιματική αλλαγή ως θέμα διαρκώς αυξάνει το ενδιαφέρον των εκπαιδευτικών	Σωστό	Λάθος
5^η Ερώτ.	Η διδασκαλία της κλιματικής αλλαγής σε κλάδους των τεχνών δεν έχει ακόμη εφαρμοστεί στα σχολεία	Σωστό	Λάθος

Σωστές απαντήσεις

Σωστό: Ε2, Ε3, Ε4

Λάθος: Ε1, Ε5

Μαθησιακές δραστηριότητες

Τύποι δραστηριοτήτων

1. «ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΟΧΗΜΑΤΟΣ ΜΑΖΙΚΗΣ ΜΕΤΑΦΟΡΑΣ»
- Στόχος είναι ο σχεδιασμός ενός οχήματος μαζικής μεταφοράς που κινείται με καύσιμο διαφορετικό από τα παραδοσιακά ορυκτά καύσιμα. Μπορείς να βρεις ένα όνομα για το όχημά σου και να σχεδιάσεις την εμφάνισή του. Το σχέδιο πρέπει να είναι σαφές και ενημερωτικό.
  - Για να γίνει αυτή η δραστηριότητα, είναι σημαντικό να κατανοήσεις τι είναι τα ορυκτά καύσιμα, πώς οι εκπομπές τους άνθρακα επηρεάζουν την ατμόσφαιρα και ποιες είναι οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας.
  - Προσπάθησε να συνθέσεις το σχέδιο, να το σχεδιάσεις με μολύβια και να το ολοκληρώσεις με μαρκαδόρους σε χαρτί Α3. Το έργο μπορεί να ενσωματωθεί σε ένα βίντεο ή σε μία διαφήμιση.
  - Παρουσίασε το όχημά σου σε έναν/μία συνάδελφο και συζητήστε για αυτό.

Σύνδεση δεξιοτήτων

- Λήψη αποφάσεων
- Επίλυση προβλημάτων
- Αυτοδιαχείριση
- Επικοινωνία

Μέθοδοι διδασκαλίας

- Απεικόνιση
- Καταιγισμός ιδεών

Απαιτούμενοι πόροι

- Στυλό και χαρτί
- Σημειωματάριο
- Φωτογραφική μηχανή

Διάρκεια

40 λεπτά